

Límits a l'autonomia universitària

El Tribunal

Constitucional ha posat fi a una de les

polèmiques més llargues de la política valenciana en els darrers anys.

Una batalla que va tenir com a protagonistes el primer govern d'Eduardo Zaplana i l'exrector de la Universitat d'Alacant Andrés Pedreño, amb el rerefons de la creació de la Universitat d'Elx i la preservació universitària.

Quasi vuit anys després, els jutges han donat la raó a la Generalitat Valenciana. Han considerat que la llei de creació de la Universitat Miguel Hernández d'Elx, amb la segregació del campus de Sant Vicent del Raspeig de les facultats de Medicina i Estadística, era completament legal. La qüestió que resta en l'aire és si la decisió era raonable o no. El conflicte té el seu origen en l'any 1996. L'escenari polític valencià tenia com a principal protagonista un Eduardo Zaplana que havia arribat a la Generalitat només feia un any. El PP tenia la necessitat de començar a configurar el seu projecte polític. I el caràcter de l'aleshores president era cada vegada més evident. L'"amb mi" o "contra mi" que marcava la política d'Eduardo Zaplana va tenir un dels seus episodis cabdals en la creació d'un nou centre universitari a Elx. El nou Govern valencià va optar per fer bandera d'un projecte ideat per alguns docents, entre els quals hi havia l'actual rector de la Universitat d'Elx, Jesús Rodríguez Marín, el germà del qual ocupava i ocupa actualment alts càrrecs en l'estructura del Partit Popular. Algunes veus de la Facultat de Medicina, ubicada al costat de l'Hospital Provincial de Sant Joan d'Alacant, començaven a denunciar públicament la discriminació que patien per la universitat que aleshores dirigia Pedreño. Necessitaven una major dotació econòmica per dur a terme projectes d'investigació dins d'un centre universitari que havia adquirit un enorme prestigi en molt poc temps. Conclusió: van confluïr la fam

amb les ganes de menjar. I el PP va decidir crear per llei una nova universitat que impartiria, entre altres, les titulacions de Medicina i Estadística que fins a aquell moment estaven sota el control de la Universitat d'Alacant. El llançament de la reforma legal va remoure totes les estructures del campus de Sant Vicent del Raspeig. De fet, Medicina era una de les joies de la corona.

De seguida, Pedreño mobilitzà tots els organismes acadèmics per intentar afrontar l'atac del Govern valencià que estava posant en perill l'autonomia universitària. El rector del campus alacantí negava qualsevol tipus de discriminació econòmica aportant dades comparatives d'altres facultats. La batalla tenia com a objecte denunciar públicament la ingerència de la Generalitat Valenciana en la institució que ell dirigia. Andrés Pedreño, amb una oposició socialista cada vegada més dèbil i dividida per les lluites internes, es va convertir, d'aquesta manera, en una de les poques veus que gosava plantar cara a les decisions del govern de Zaplana. Però la tramitació de la llei continuava endavant malgrat algunes objeccions plantejades per la mateixa Facultat de Medicina, com la manca de garanties de millora de la docència o la necessitat de potenciar els convenis de col·laboració amb hospitals. Finalment, la junta de govern de Medicina va aprovar la segregació per 179 vots contra 146. Les xifres mostraven que la decisió era lluny de ser unànime. De fet, la polèmica anava cada vegada en augment.

Poc va tardar a arribar a les Corts valencianes, on aleshores el PP no disposava de majoria absoluta i necessitava dels vots dels seus socis d'Unió Valenciana. Tant el PSPV com Esquerra Unida, que compartien oposició, es manifestaven contra la llei. La manca de consens acadèmic era un llast perquè la nova universitat poguera nàixer amb unes mínimes garanties d'èxit. Els socialistes valencians trobaven positiva la creació de la Universitat d'Elx, tenint en compte que la tercera ciutat del País Valencià s'havia convertit en l'últim reducte de poder polític que restava al PSPV, però criticaven amb duresa que el nou centre universitari sorgira en un ambient d'enfrontament. Fins i tot Unió Valenciana, que mantenia el govern de Zaplana, proposà ajornar la polèmica qüestió de la segregació de Medicina un parell d'anys fins que la decisió es prenguera amb més elements de judici. Però el PP volia que la Facultat de Medicina fóra el motor del nou centre universitari tot i ser situada més a prop d'Alacant que d'Elx.

Els alumnes també es van oposar al projecte. El consell d'alumnes de la Universitat d'Alacant, màxim òrgan de representació dels estudiants —controlat per associacions pròximes al PSPV i EU—, també rebutjà, gairebé de manera unànime, la segregació de les facultats de Medicina i Estadística. Els estudiants proposaven, lluny de crear una nova universitat, la construcció d'un tercer campus, adscrit a la Universitat d'Alacant, per reduir el volum de massificació dels centres ubicats a Sant Vicent del Raspeig. A més, plantejaven que, en cas que finalment es posara en marxa la nova universitat, aquesta havia d'iniciar la seua tasca acadèmica amb noves titulacions i no duplicant-les com en els casos de Dret o Relacions Institucionals. Però la principal raó que donaven era la manca de consens entre tots els membres de la comunitat acadèmica.

Suport dels rectors. Pedreño va continuar endavant amb la seua lluita contra el govern de Zaplana i va recórrer a la Confederació de Rectors de les Universitats Espanyoles (CRUE), presidida per l'aleshores rector de la Universitat Autònoma de Barcelona i avui conseller del

La Universitat Miguel Hernández, d'Elx, no ha complert les expectatives creades pel govern de Zaplana, especialment pel que fa a la Facultat de Medicina.

El PSPV i EU es manifestaven contra la llei. La manca de consens era un llast perquè la universitat poguera nàixer amb unes mínimes garanties d'èxit

Govern d'esquerra català, el valencià Carles Solà. El màxim responsable dels rectors de l'estat considerava adient promoure un recurs d'inconstitucionalitat que, necessàriament, havia de ser signat per cinquanta diputats o senadors a les Corts espanyoles. La CRUE pensava que calia interpretar de manera correcta la di-

visió entre l'autonomia universitària i la gestió dels poders públics. Finalment, la llei de creació de la nova universitat d'Elx va ser aprovada a les Corts valencianes, amb el vot favorable del PP i Unió Valenciana, el 17 de desembre de 1996. Els únics que, finalment, s'oposaren al projecte foren els diputats d'Esquerra Unida. Els socialistes canviaren el vot en el darrer moment i optaren per una sorprenent abstenció, malgrat la seua oposició al projecte, gràcies a les pressions de l'alcalde d'Elx, Diego Macià. Els recursos judicials contra la decisió foren, finalment, dos. El presentat per la Universitat d'Alacant davant el Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana, rebutjat als pocs mesos. I el signat per 119 diputats socialistes en les Corts generals —entre els quals hi havia l'actual president del Govern José Luis Rodríguez Zapatero, els vicepresidents Fernández de la Vega i Solbes o els ministres Caldera i Narbona— davant el Tribunal Constitucional. Només eren necessàries cinquanta signatures, però els socialistes van voler presentar el màxim nombre de suports. Per contra,

dels cinc diputats que el PSPV tenia per Alacant només firmaren l'esmentat Solbes i Josep Bevià. L'alcoià Alberto Pérez Ferré, l'exconseller Luis Berenguer i la il·licitana Teresa Sempere evitaren sumar-se al recurs judicial. La decisió provocà que el PP llançara tota la seua artilleria mediàtica directament contra el rector Pedreno. De fet, l'aleshores consellera d'Educació, Marcela Miró, va acusar el responsable del campus alacantí de "poli-titzar la Universitat d'Alacant amb afany de protagonisme en lloc de representar-la dignament". A l'acte de col·locació de la primera pedra del centre universitari d'Elx, celebrat el 20 de maig del 1997, Zaplana va avisar els qui "volien mantenir aquesta polèmica permanent que no tindrien ni la seua col·laboració ni tampoc la del Govern valencià". L'avís va ser una premonició.

A la tardor d'aquest mateix any, el president de la Generalitat i el rector Pedreno es van veure les cares a l'acte d'inauguració del curs acadèmic de la Universitat d'Alacant. Va ser un xoc de trens. Eduardo Zaplana volia presidir l'acte, però Andrés Pedreno va dur l'autonomia universitària fins a les darreres conseqüències i s'hi va negar. La reacció del cap del Consell valencià va ser un exemple de la seua forma de fer política. Si no era el màxim protagonista, Zaplana no volia ni tan sols presenciar l'acte, i se'n va anar. La lluita va condemnar la Universitat d'Alacant a anys d'ostracisme com a conseqüència de l'ofegament econòmic a què la va sotmetre el Consell.

L'eixida de Pedreno de la Universitat d'Alacant i l'arribada al càrrec de Salvador Ordóñez, avui secretari d'estat d'Universitats, va suavitzar les relacions. I el trasllat de Zaplana a Madrid va acabar de normalitzar, en la mesura que era possible, la situació. Morta la cuca, s'havia acabat el verí. Vuit anys després la sentència del Tribunal Constitucional avalant la segregació de Medicina fa tornar ara a un primer pla tota la polèmica. Passat el temps, Pedreno, ja apartat de la primera línia, prefereix guardar silenci. Zaplana tampoc no ha dit res. Però és curiós que un dels principals impulsors de la segregació, que va arribar a ser vicerector de la Universitat d'Elx, Jaime Merchán, haja admès públicament que les expectatives

de la Facultat de Medicina no s'han complert amb l'adscripció del centre a Elx. Tot al contrari, Merchán, que va dimitir l'any 1999 per discrepàncies, creu que no s'ha guanyat gaire amb el canvi i que no té sentit tenir titulacions amb un alt cost en els dos centres universitaris. Les dues universitats, segons Jaime Merchán, haurien d'unir esforços per rendibilitzar els pressupostos i les inversions públiques.

L'actual rector de la Miguel Hernández, Jesús Rodríguez Marín, per contra, considera la resolució judicial satisfactòria i defensa que la creació de la Universitat d'Elx es fera d'aquesta manera perquè, en la seua opinió, el centre no hauria arribat a la seua posició actual amb una altra fórmula de naixement. La sentència considera que el Govern valencià no va vulnerar l'autonomia universitària amb la decisió de segregar Medicina, ja que la posició de les universitats no pot condicionar els poders autonòmics, que són els encarregats d'ordenar el sistema universitari en conjunt. La resolució judicial,

en tot cas, no és un xec en blanc a la gestió dels governs de Zaplana. En primer lloc, perquè dos dels jutges van emetre un vot particular en el qual avisaven que la llei no era correcta en tant que la Universitat d'Alacant no havia estat escoltada pel Govern valencià a l'hora de prendre aquelles decisions. Els magistrats, en tot cas, creuen que el recurs no s'havia d'haver acceptat perquè es va presentar "extemporàniament". I, en segon lloc, perquè la resolució del tribunal, malgrat reconèixer que no era necessari escoltar l'opinió del Consell Social de la Universitat d'Alacant, sí que assenyalava que hauria estat "molt recomanable" demanar un informe a aquest òrgan acadèmic.

La decisió de la Generalitat, per tant, va ser legal. Però, sense cap mena de dubte, no buscar el consens va ser una errada política. La decisió va debilitar dos universitats que, a la llarga, estan condemnades a entendre's.

A. V. Santamaria

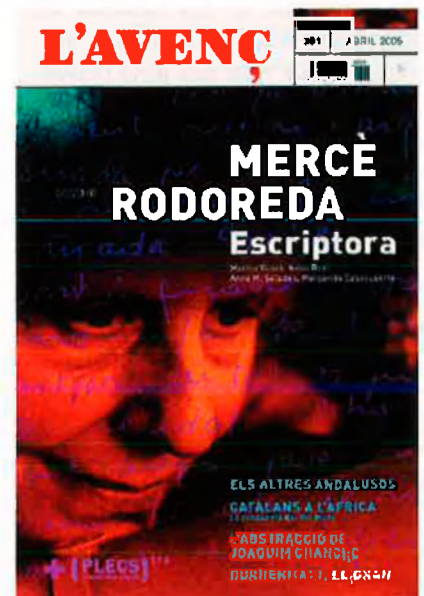
Mercè Rodoreda

Espectora

abril de 2005

L'AVENÇ se suma a la celebració de l'Any del Llibre i la Lectura amb un dossier dedicat Mercè Rodoreda, l'extraordinària obra de la qual és motiu d'un interès renovat per part dels crítics i dels lectors. El dossier, més enllà de les aproximacions biogràfiques, apel·la a la historicitat de l'obra de Mercè Rodoreda, des de la convicció es llegeix millor literàriament com més històricament es llegeix.

L'Avenç Consell de Cent, 278, 1r 2a
08007 Barcelona - Telèfon 93 488 34 82
lavenc@lavenc.com / www.lavenc.com

I al maig...

Els camps nazis. 60 anys després